

บทที่ 6

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

6.1 สรุปผลการศึกษา

ผลสรุปของการศึกษาการจัดการ “บ้านตึก” กลุ่มอาคารของหลวงอนุสารสุนทร จังหวัดเชียงใหม่ โดยการศึกษาความเป็นมาด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่น อัตชีวประวัติของหลวงอนุสารสุนทร ประวัติบุคคล อาคาร บริบทของพื้นที่ และเรื่องราวในแง่มุมต่างๆ มีคุณค่าความสำคัญ และศักยภาพทางด้านเนื้อหา อีกทั้งความพร้อมของอาคารและสถานที่ที่สามารถนำมาปรับปรุง อนุรักษ์ และจัดตั้งเป็นอนุสรณ์สถานทางประวัติศาสตร์ และพิพิธภัณฑ์เพื่อการเรียนรู้

เนื่องด้วย หลวงอนุสารสุนทร เป็นชาวจีนที่มีบทบาทสำคัญท่านหนึ่งทางเศรษฐกิจของเมืองเชียงใหม่ อีกทั้งเป็นผู้บุกเบิกนำเอาวิทยาการด้านต่างๆ วางรากฐานความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมให้กับเมืองเชียงใหม่ และตระกูลชุตินา-นิมมานเหมินท์ นับได้ว่าเป็นตระกูลสำคัญที่มีคุณประโยชน์ต่อสังคมเชียงใหม่และต่อประเทศไทยมาเป็นเวลายาวนานหลายทศวรรษ ดังนั้นจึงเป็นข้อมูลสำคัญของการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ของท้องถิ่น เพื่อให้เยาวชน นักเรียน นักศึกษา ผู้มาเยือนนักท่องเที่ยว เข้ามาศึกษาหาความรู้ อีกทั้งเป็นอนุสรณ์สถานที่ให้กับลูกหลานในตระกูล

“บ้านตึก” กลุ่มอาคารของหลวงอนุสารสุนทร นับเป็นพื้นที่ทางประวัติศาสตร์ของเชียงใหม่ ตั้งอยู่ในย่านชุมชนการค้าที่สำคัญ ประกอบด้วยอาคารประวัติศาสตร์จำนวน 5 หลัง ซึ่งสามารถนำมาอนุรักษ์ ปรับปรุง เปลี่ยนประโยชน์ใช้สอยในรูปแบบพิพิธภัณฑ์เอกชน โดยใช้อาคารเดิมที่เป็นบ้านประวัติศาสตร์ (Historic House Museum) นำมาเป็นส่วนหนึ่งของการจัดแสดง ควบคู่ไปกับการนำวัตถุสิ่งของเครื่องใช้ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลและอาคารจำนวนมาก อาทิเช่น 1) เครื่องใช้ส่วนตัวของหลวงอนุสารสุนทรและครอบครัว 2) เครื่องใช้และสินค้าในธุรกิจของหลวงอนุสารสุนทรและครอบครัว 3) เอกสาร โบราณ และภาพถ่ายจากกล้องถ่ายภาพของตระกูล 4) งานศิลปกรรม และชิ้นส่วนตกแต่งทางสถาปัตยกรรม 5) สถาปัตยกรรม และส่วนประกอบของอาคาร นำมาจัดเรียงนำเสนอรูปแบบวิถีชีวิตประจำวัน เหตุการณ์ สถานที่ หรือกิจกรรมต่างๆ ในอดีตของบุคคลและเมืองเชียงใหม่ในอดีต โดยเน้นการเป็นแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม บูรณาการกับสื่อประเภทต่างๆ ในรูปแบบนิทรรศการถาวรและชั่วคราว ตอบสนองความต้องการการโหยหาอดีต (Nostalgia) เช่น การ

บูรณะอาคารประวัติศาสตร์ที่เคยเป็นร้านขายของ ตามหลักจิตวิทยาในการรับรู้ และเสริมคุณค่าของแหล่งเรียนรู้สำคัญของชั้นชนกลาง ในย่านการค้าสำคัญของเมืองเชียงใหม่

การจัดการ “บ้านตึก” กลุ่มอาคารของหลวงอนุสารสุนทร จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเป็นอนุสรณ์สถานและพิพิธภัณฑ์เพื่อการเรียนรู้ ประกอบด้วย 2 ส่วนสำคัญ ได้แก่

ส่วนที่ 1 การอนุรักษ์ปรับปรุงอาคารและสถานที่ ซึ่งประกอบด้วยอาคารหลักจำนวน 5 หลัง ผู้ศึกษาได้พิจารณาคัดเลือกอาคาร “ตึกหลวง” เพื่อสำหรับใช้ในการจัดการให้เป็นพิพิธภัณฑ์เพื่อการเรียนรู้ ด้วยเหตุผลความเหมาะสมทางด้านประวัติศาสตร์ ด้านความงาม ด้านวิทยาศาสตร์ และด้านสังคม และการที่ตึกหลวงมีลักษณะและสภาพอาคารที่สวยงามสมบูรณ์ เป็นอาคารก่ออิฐถือปูนอาคารแรกของชนชั้นกลางนอกเขตกำแพงเมืองเชียงใหม่ ที่มีความสำคัญด้านประวัติศาสตร์ความเป็นมาในแบบตึกแถวร้านค้าแบบจีน-ยุโรป มีทางเดินหลังคาคลุมด้านหน้า ผลจากการสำรวจพบว่าส่วนใหญ่อยู่ในสภาพดี อาศัยการซ่อมแซมและรีดองส่วนต่อเติมออกเพียงเล็กน้อยก็สามารถจัดทำเป็นพิพิธภัณฑ์ได้ โดยการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้นำเสนอวิธีการอนุรักษ์ตามหลักสากลอย่างละเอียดทุกด้านทางสถาปัตยกรรม

ส่วนที่ 2 การจัดการ “บ้านตึก” เพื่อเป็นอนุสรณ์สถานและพิพิธภัณฑ์เพื่อการเรียนรู้ ประกอบด้วย แผนจัดการอาคารและสถานที่ กลุ่มอาคารทั้ง 5 หลัง มีแนวทางการจัดการโดยรวมดังนี้ 1) ตึกหลวง เป็นอาคารที่มีความสำคัญมากที่สุดในกลุ่มอาคาร พิจารณาให้จัดการเป็นส่วนจัดแสดงหลักของอาคารพิพิธภัณฑ์ 2) ตึกแดง พิจารณาให้เป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่จัดแสดงของพิพิธภัณฑ์ รวมทั้งเป็นส่วนต้อนรับ ร้านขายของที่ระลึกของพิพิธภัณฑ์ 3) เรือนแถว พิจารณาให้เป็นพื้นที่การเรียนรู้โดยอิสระ 4) คริวไฟ พิจารณาให้เป็นร้านอาหารและสถานที่จัดเลี้ยง เพื่อสร้างรายได้เชิงธุรกิจ ส่งเสริมการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ 5) ตึกขาว พิจารณาให้เป็นโรงแรมหรูหรานาขนาดเล็ก (Small Luxury Hotel) เพื่อสร้างรายได้เชิงธุรกิจ ส่งเสริมการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ โดยในการศึกษาครั้งนี้ได้นำเสนอแผนการจัดการเฉพาะในส่วนพิพิธภัณฑ์และอนุสรณ์สถาน และเน้นการปรับปรุงจัดการอาคารบางส่วนที่เกี่ยวข้องเท่านั้น

การจัดแสดง “ตึกหลวง” หลังจากการปรับปรุงอนุรักษ์อาคารตามขั้นตอนส่วนที่แล้ว ผู้ศึกษาได้จัดหัวข้อเรื่องการแสดง (Exhibition Title) ตามหลักการสากล โดยกำหนดชื่อของพิพิธภัณฑ์แห่งนี้ว่า “พิพิธภัณฑ์อนุสารสุนทร” หรือ “Chua Yong Seng Museum” ภายใต้หัวข้อเรื่องจัดแสดง (Exhibition Title) ว่า “หลวงอนุสารสุนทรและตระกูลชุนติมา-นิมมานเหมินท์กับเมืองเชียงใหม่ช่วงกำเนิดทุนนิยม” โดยกำหนดให้มีพื้นที่การจัดแสดงในตึกหลวงทั้ง 2 ชั้น ประมาณชั้นละ 138 ตร.ม. และพื้นที่ส่วนต่อขยายจำนวนชั้นละ 140 ตร.ม. รวมทั้งหมด 576 ตร.ม. แบ่งตามขอบเขตการจัดแสดงตามประเภทวัตถุที่มีทั้ง 5

ประเภท อาศัยเทคโนโลยีมีลคมีเดียมาสนับสนุนการนำเสนอข้อมูล เพื่อช่วยในการประกอบการนำเสนอองค์ความรู้ รวมไปถึงการจัดมุมจำลองให้ผู้ชมได้ทดลองสัมผัสวัตถุ เพื่อเป็นการช่วยนำเสนอข้อมูลภายในพิพิธภัณฑ์ให้ผู้เข้าชมเกิดความเพลิดเพลินและเป็นการกระตุ้นการเรียนรู้ให้เกิดความสนุกสนาน โดยออกแบบพื้นที่การจัดแสดงตามเรื่องและบทนิทรรศการ 5 ส่วน ได้แก่

- 1) ส่วนนิทรรศการบทบาทของชาวจีนช่วงกำเนิดทุนนิยมในเชียงใหม่ มี 3 หัวข้อ
- 2) ส่วนนิทรรศการประวัติและผลงานของหลวงอนุสารสุนทร ภรรยา และลูก มี 13 หัวข้อ
- 3) ส่วนนิทรรศการห้างชว่งเส็งในอดีต มีการจำลองบรรยากาศ 1 พื้นที่
- 4) ส่วนนิทรรศการประวัติและผลงานทายาทรุ่นที่ 3 ของตระกูลชุตินา-นิมมานเหมินท์ มี 6 หัวข้อ
- 5) ส่วนนิทรรศการความสัมพันธ์ของหลวงอนุสารสุนทร และตระกูลชุตินา-นิมมานเหมินท์ ในสังคมล้านนา ทางเศรษฐกิจและสังคม 1 พื้นที่

มีพื้นที่ต้อนรับ พื้นที่ขายสื่อสมัยใหม่ สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ทั้งภายนอกและภายในอาคาร เต็มพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 2 ไร่ โดยคำนวณสัดส่วนให้พื้นที่กิจการพิพิธภัณฑ์เป็น 25% และพื้นที่ส่วนแสวงหากำไรเป็น 75%

สำหรับการบริหารจัดการ มีการจัดเตรียมในรูปแบบเอกชน บริหารงานแบบบูรณาการโดยกลุ่มบุคคลอันประกอบด้วย เจ้าของ คณะกรรมการบริหาร ผู้บริหารพิพิธภัณฑ์ เจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑ์ เจ้าหน้าที่บริการการศึกษา เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย เจ้าหน้าที่ทะเบียน และเจ้าหน้าที่ซ่อมสงวนรักษาวัตถุ หรือนักอนุรักษ์ มีการนำเอาวิทยากรมาช่วยสนับสนุนในแผนบริหารจัดการ ดำเนินงานการหางบประมาณหลักของพิพิธภัณฑ์ได้มาจากการระดมทุนภายในครอบครัว และการจัดตั้งภาคีกับภาคธุรกิจและภาคการศึกษาเพื่อให้ช่วยสรรหางบประมาณมาสนับสนุนโครงการ เพื่อนำมาใช้สำหรับการวางแผนงานกำหนดข้อตกลงในการทำงานและการจ้างที่ปรึกษาโครงการ การจัดทำแผนธุรกิจในการดำเนินการ การปรับปรุงและการก่อสร้างอาคารสถานที่ การตกแต่งภายในเครื่องเรือน และการติดตั้งอาคาร และงบประมาณเพื่อทำการประชาสัมพันธ์และการตลาด ดำเนินโครงการตามแผน โดยใช้เวลา 2 ปี ด้วยงบประมาณการเบื้องต้น 28 ล้านบาท อีกทั้งได้นำเสนอการประชาสัมพันธ์การตลาด และบริการกิจกรรมรูปแบบต่างๆในอนาคตอย่างเป็นรูปธรรม

6.2 อภิปรายผล

ในส่วนการอนุรักษ์ปรับปรุงอาคารและสถานที่ เป็นส่วนที่สามารถดำเนินการได้ตามแผนหากมีการวางแผนที่ดี ซึ่งต้องจัดเตรียมงบประมาณและเวลาดำเนินการตามแนวทางมาตรฐาน ในการศึกษาพบว่าศักยภาพและความพร้อมนั้นค่อนข้างจะสมบูรณ์ แต่มีข้อที่ควรวางแผนด้านอาคารสถานที่ ดังนี้

การสร้างบรรยากาศ สิ่งอำนวยความสะดวกด้านสถานที่ที่เป็นจุดอ่อนได้แก่ ที่จอดรถรองรับผู้มาใช้บริการพิพิธภัณฑ์และการบริการอื่นๆ สิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้สูงอายุและคนพิการ ที่มีข้อจำกัดในการเข้าถึงส่วนต่างๆ ของอาคาร

การจัดการโดยอิงตามกระแสพิพิธภัณฑ์และพิพิธภัณฑ์อาทิ 1) การเปิดให้สังคมมีส่วนร่วมร่วมกับพิพิธภัณฑ์มากขึ้น ผ่านการมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นผ่านช่องทางสื่อสาธารณะ รวมไปถึงการสร้างเครือข่ายพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น และร่วมมือกับเครือข่ายที่มีในเมืองเชียงใหม่ ในการแลกเปลี่ยนข้อมูล วัตถุประสงค์แสดง กิจกรรมและกลุ่มเป้าหมาย 2) การสร้างบทบาทใหม่ให้กับธุรกิจพิพิธภัณฑ์ เพื่อหารายได้เพิ่มขึ้นกว่าแต่ก่อนที่เป็นองค์กรแบบไม่แสวงหาผลกำไร ซึ่งจากการศึกษาพบว่าปัจจัยความสำเร็จอีกประการหนึ่งของพิพิธภัณฑ์ขนาดเล็กในต่างประเทศ คือ การเป็นมูลนิธิ หรือ องค์กรที่ไม่มุ่งหวังกำไร ซึ่งมีข้อได้เปรียบในการจัดการการระดมทุน ได้รับชื่อยกเว้นด้านภาษี และได้รับเงินสนับสนุนจากภาครัฐ ดังนั้นผู้ร่วมก่อตั้งพิพิธภัณฑ์หลวงอนุสารสุนทร ควรนำมาพิจารณาถึงความเป็นไปได้ เพื่อความยั่งยืนของสถานที่แห่งนี้ เนื่องจากการบริหารงานในรูปแบบพิพิธภัณฑ์เอกชนอย่างเต็มรูปแบบในประเทศไทย อาจมีปัญหาเรื่องการระดมทุนในระยะสั้นด้วยเหตุผลจาก นักท่องเที่ยวไทยรุ่นก่อนมักจะไม่นิยมเรียนรู้ในสิ่งต่างๆ ส่วนใหญ่มักสนใจการจับจ่ายใช้สอย ความแปลกใหม่ สนใจความสวยงามเพียงเปลือกนอก สนใจความต้องการของตนในการอุปโภคบริโภค ดังนั้นจึงควรนำความสนใจของคนไทยกลุ่มนี้มาเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการ 3) การสร้างพิพิธภัณฑ์เสมือนหรือพิพิธภัณฑ์เคลื่อนที่ เพื่อแบ่งปันประสบการณ์ เป็นการสร้างความเป็นจริงในโลกเสมือน (More Than Real) เพื่อจำลองภาพประสบการณ์เสมือนให้ผู้ชมได้ก้าวหลุดเข้าไปในอีกยุคสมัยอย่างสมจริง หรือ การสร้างให้พิพิธภัณฑ์กลายเป็นห้องเรียน (New Educational Era)

การใช้สารสนเทศสมัยใหม่มาสนับสนุน และการรองรับการเปลี่ยนแปลงกระแสความสนใจของกลุ่มเป้าหมาย อันเป็นผลจากกระแสความโหยหาอดีต และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเสมือนจริงของคนในปัจจุบัน

หากพิจารณาในอีกแง่มุมหนึ่ง เนื่องจากมูลค่าของสถานที่ อาคาร สิ่งของวัตถุ และความทรงจำของบ้านตึกมีค่อนข้างสูงด้านอสังหาริมทรัพย์ และทางด้านจิตใจ ในการดำเนินการต่อไป จึงต้องมีงบประมาณในการลงทุนค่อนข้างสูง เพื่อให้ได้ผลตามแผนจากการศึกษาครั้งนี้ ดังนั้นจึงควรมีข้อตกลงในการดำเนินการระหว่างทายาท หากต้องการดำเนินการในรูปแบบธุรกิจและคำนึงถึงผลตอบแทน จำเป็นต้องหาจุดสมดุลระหว่างผลประโยชน์ตอบแทนและความรู้สึกหวงแหน ซึ่งต้องมีการประชุมหารือให้ผ่านการตกลงกันตามมติ ให้มีการยอมรับข้อดีข้อเสียในการเปลี่ยนแปลงจัดการสถานที่แห่งนี้ ดังนั้นการจ้างบริษัทเอกชน คณะบุคคลที่มีประสบการณ์ในการดำเนินการมาเป็นผู้ทำงาน จะเป็นส่วนหนึ่งของการลดความลำเอียง (Bias) และการเป็นเจ้าของ (Sense of Ownership) ซึ่งหากมีมากเกินไป ก็จะทำให้เป็นอุปสรรคในการดำเนินแผนการจัดการ “บ้านตึก” เพื่อเป็นอนุสรณ์สถานและพิพิธภัณฑ์เพื่อการเรียนรู้ในครั้งนี้

6.3 ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าต่อไป

6.3.1 กลุ่มพ่อค้าชาวจีนที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานในเมืองเชียงใหม่ และสร้างความเปลี่ยนแปลงในหลายๆ ด้านแก่เมืองเชียงใหม่ นอกเหนือจากกลุ่มตระกูลชุนติมา-นิมมานเหมินท์ ยังมีอีกหลายตระกูลที่น่าสนใจ สมควรที่ลูกหลานหรือนักวิชาการที่สนใจในการศึกษาประวัติศาสตร์ความเป็นมาเพิ่มเติม เช่น ตระกูลชินวัตร ตระกูลโอสภาพันธุ์ ตระกูลตันตราพันธ์ ตระกูลศักดิ์คาทร ตระกูลจันทรวโรจน์ ตระกูลสุวิทย์ศักดิ์คานนท์ ตระกูลเลี้ยว ตระกูลบุรณุปกรณ์ ตระกูลสุภา ตระกูลกิติบุตร ตระกูลวิบูลสันติ ตระกูลเจียรสาธิต ตระกูลตนาวิวัฒน์ ตระกูลเอกชัยพัฒนกุล เป็นต้น เพื่อนำมาจัดการเป็นพิพิธภัณฑ์นำเสนอเรื่องราวของเมืองเชียงใหม่ในแง่มุมต่างๆ ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์จากหลายมิติ

6.3.2 อาคารประวัติศาสตร์ที่ปรากฏให้เห็นโดยทั่วไปในเมืองเชียงใหม่หลายหลังยังต้องอาศัยกระบวนการอนุรักษ์อย่างถูกวิธี และสมควรได้รับการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมในเชิงวิชาการ เพื่อรวบรวมเป็นฐานข้อมูลทางประวัติศาสตร์เชิงสถาปัตยกรรมและสังคมของเมืองเชียงใหม่ในภาพรวมเพื่อจัดทำเป็นแหล่งเรียนรู้หรือสร้างสรรค์ของเมืองเชียงใหม่ต่อไป

6.3.3 นอกเหนือจากกลุ่มพ่อค้าชาวจีนที่อพยพเข้ามายังดินแดนล้านนา ยังมีกลุ่มชนชาติอื่นที่น่าสนใจศึกษาเพิ่มเติมในบริบทต่างๆ ที่มีต่อสังคม เช่น กลุ่มชาวไทใหญ่ กลุ่มชาวอินเดีย กลุ่มชาวตะวันตก และกลุ่มคนพื้นเมืองเดิม เป็นต้น

6.3.4 กระแสการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกำลังเป็นที่สนใจจากวงการการท่องเที่ยวระดับโลก และเมืองเชียงใหม่เองนับเป็นเมืองที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมายาวนาน มีวัฒนธรรมที่เป็น

เอกลักษณ์เฉพาะ ซึ่งเป็นจุดเด่นที่สำคัญในการประชาสัมพันธ์เชิงท่องเที่ยว หากแต่แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของเมืองเชียงใหม่ที่ได้รับการจัดการแล้วยังมีไม่มากนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งพิพิธภัณฑ์ที่ยังนำเสนอไม่หลากหลายเรื่องราวนัก สมควรที่จะศึกษาและพัฒนาพิพิธภัณฑ์แห่งใหม่ขึ้น เพื่อให้เกิดความแตกต่างในด้านเนื้อหาสาระข้อมูลและการนำเสนอให้มากขึ้น

6.3.5 ควรมีการศึกษาแผนการจัดการ “บ้านตึก” กลุ่มอาคารของหลวงอนุสารสุนทร จังหวัดเชียงใหม่ ในด้านการอนุรักษ์ปรับปรุง “ตึกขาว” ให้เป็นโรงแรมหรูหรานาขนาดเล็ก (Small Luxury Hotel) เพื่อสร้างรายได้เชิงธุรกิจ และ “ครัวไฟ” ให้เป็นร้านอาหาร และแผนอื่นๆที่จำเป็นเพื่อดำเนินการให้สำเร็จในอนาคต

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved